

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1652-1663**

Cap. 1. De fama, & Infamia: de Honore, ac dedecore generatim.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)

LIBER XXXV.
OCTAVVM DECALOGI.
PRÆCEPTVM.

PRÆCEPTVM octauum Non falsum testimonium dices prohibet proximorum iniurias in iudicio, & extra iudicium aduersus proximum & dictis, & factis. In presenti geram sermonem de verborum iniuriis extra iudicium proximo illatis: unde de Detractione, ac contumelia; de honore ac dedecore, de infamia & bona fama, de iudicio temerario, suspitione, Mendacio, & susurratione nonnulla pacificus inuiam, plura pugnax expendam. Verum de peccatis, quæ in iudicio à Iudice, Tabellione, Teste, Reo, aliisque personis, ex quibus iudicium externum constituitur, committuntur, volum. 10. ubi de statu seculari sermo procedet, Deo auspice tractationem institutam.

SECTIO PRIMA.

De Præcepto Octauo receptiores absque lite Sententiæ.

CAPVT I.

De Fama, & Infamia: de Honore, ac Dedecore generatim.

PRIMUM sunt aliquem infamandi species, quæ quidem ad quatuor præcipuas reducuntur, nempe ad Detractionem, contumeliam, iudicium temerarium, & Insurrectionem. Hi sunt quatuor præcipui infamandi modi. Præmittam, quid sit Fama & honor, ut innotescat, quanta in vnaquaque harum specierum malitia insit; apparent enim magis contraria ex contrariorum oppositione.

Famam igitur sic Theologi describunt: Est bona multorum æstimatio de aliquo concepta circa eius vitam, & mores. E contrario Infamia est mala multorum æstimatio de aliquo concepta circa eius vitam & mores. Constitunt formaliter

fama & infamia in iudicio & æstimatione interea hominum bona vel mala circa aliquem, eiusque vitam, ac mores. Porro infamia non solum vitiis, & male factis publicè gestis, sed etiam frequenter per peccatum Detractionis contrahitur. Tolet. l. 5. c. 6. 3. Sorus l. 5. de inst. q. 5. a. 1. & alij communiter.

Iam verò Honor est restitucio quadam bonæ opinionis, & excellentiæ alterius verbis, vel signis externis facta. magis autem signis, quam verbis consistit. Verbis quidem, ut cum quis aliquem honorificè effert, vocitando eum prudentem, sapientem, nobilem, virtute præditum; signis verò, ut in geniculationibus, corporis submissione, inclinatione capitis, &c. cum enim homines volunt honorari testimonium excellentiæ suæ publicè cupiunt exhiberi. D. Tho. 2. 2. q. 103. a. 1. ad 2. & a. 2. ad 1. Caiet. ibi. Thomista, & alij communiter.

Dedecus autem est restitucio male opinionis, vel pessimæ æstimationis alicuius hominis verbis, vel signis, & magis signis, quam verbis manifestata. Unde si quis virum fuste cadat animo dehonestandi illum, seu honorem auferendi, & similiter verbis iniuriis eodem animo offendant;

Quatuor præcipuas infamandi species.

Fama, infamia, quæ deest.

sendat, magis enim fiste, quam verbis dehonestat. Omnes sic.

CAPVT II.

De Mendacio.

5
Quia Mendacium.

MENDACIUM est falsa significatio vocis cum intentione fallendi. Vnde ad mendacium tria requiruntur. Primum, quod falsum profertur. Secundum, quod falsum esse credatur. Tertium, quod audiens fallatur, vel deceptio intentatur. Hinc mendacium formaliter, ac directe veritati opponitur, ac proinde falsum debet esse, vel re ipsa, vel saltem ex dicentis opinione; idem enim mendacium dicitur, quia contra mentem dicitur. Formale autem mendacii in hoc consistit, ut qui profert, putet falsum esse, quod asserit: nam qui asserit aliquid falsum, quod putat esse verum, non formaliter, sed materialiter mendacium profert. D. Thom. 2. 2. q. 110. artic. 11. Sayr. in Clavi. libro 12. capite 2. numero 2. Filiuc. tract. 40. cap. 2. num. 33. Lessi. lib. 2. cap. 47. dub. 8. num. 33.

6
Mendacii diuisiones.

Dupliciter diuiditur. Primum secundum propriam rationem ipsius, seu per se, & sic diuide in mendacium, quod transcendit veritatem in maius: quod circa materiam determinatam pertinet ad *astutiam*; & in mendacium, quod deficit a veritate in minus, quod pertinet ad *ironiam*. Secundum si consideretur ex parte finis, ob quem committitur, diuiditur in *pernitiosum*, *officiosum*, & *iocosum*. Pernitiosum dicitur, quod nocumens alterius intentione profertur. Officiosum est, dum intenditur bonum utile alterius, vel alicuius damni fuga. Iocosum appellatur, quod causa voluptatis propriae, vel alienae dicitur. Nauar. sum. cap. 18. num. 3. Toler. de peccat. mortal. cap. 54. Filiuc. tract. 40. num. 34. Azor. part. 3. lib. 13. cap. 1. Syluest. verb. Mendacium, q. 1.

7
Omne mendacium est peccatum.

Omne mendacium est peccatum. Quia cum voces naturaliter sint signa intellectus, seu rerum prout intellectus sunt, innaturale est, aliquem voce significare, quod non habet in mente. Vnde ex genere suo aded malum est, ut nunquam sit licitum etiam ad vitandum scandalum, aut aliud quodunque malum, aut corporale, aut spirituale: imò nec ad saluanda hominis corporalem, aut spirituales vitam. Non est tamen mendacium, cum quis a philosophia, vel restrictione tacita utitur. Quia non intendit dicere falsum, nec contra mentem loqui; sed vel mentem suam aliter quam intelligit aliter exprimere: vel non totam exprimere, sed solum ex parte, altera orationis parte interius retenta. Lessi. lib. 2. cap. 47. dub. 6. num. 35. & 39. Bonacin. de mendac. quest. vni. puncto secundo, numero primo. Caiet. verb. Mendacium.

8
Officiosum & iocosum veniale est.

Porro mendacium officiosum, & iocosum absque iuramento prolatum ex actus naturae lethale non est, sed veniale tantum, graui scandalo excluso. Quia huiusmodi mendacium

nulla grauem affert iniuriam, & leuis materia censetur. Nauar. sum. cap. 18. num. 3. Lessi. lib. 2. cap. 47. dub. 6. num. 40. Sayr. in Clavi. lib. 12. c. 2. num. 18.

Pernitiosum vero cum deliberatione prolatum ex genere suo lethale est, nisi ex materiae leuitate excusetur. Quia contrariatur Dei, vel proximi dilectioni. Hinc mentiri in re Fidei, scripturae, vel morum, pernitiosissimum sua ex natura est. Necnon est lethale in doctrinis naturalibus mentiri, si ad virtutis, vel viti praxim pertineant, quamvis omne scandalum, aut contemptus secludatur. Vnde Concionator sciens ex fugestu proferens falsa miracula, vel vitam Diuorum aliter quam sit effingens, vel enuncians falsas indulgentias, vel falsas exponens reliquias, grauius delinquit. Similiter hypocrita, qui vitae fingit Sanctitudinem, ut facilius seminet errores, vel ut sibi vberiores elemosinae erogentur, vel Beneficium, quo est indignus, assequatur: aut morbum, vel vulnera, vel pauperiem simulat, ut sibi maiora subsidia praestentur, quam opus sit ad vitam commodè sustentandam, peccat lethali ex pernitioso mendacio, posita materiae, seu damni grauitate. Nauar. sum. cap. 18. num. 4. & 5. Caiet. 2. 2. q. 110. art. 4. Syluest. verb. Mendacium, quest. 4. Filiuc. tract. 40. num. 38. Azor. part. 3. lib. 13. cap. 1. q. 6.

Lethaliter non peccat, qui sine graui proximi damno mendacium profert, etiam si in iudicio, vel in Sacramento Confessionis profert, modo non sit cum iuramento coniunctum: & si in Confessione fiat, non sit circa materiam necessariam, vel circa totam confessionis materiam. Nec qui habitu, sexum mentitur, ut si femina habitu virili, vel vir femineo utatur, modo grauis scandali non adfit periculum, vel ab aliqua speciali lege prohibeatur sub piaculo graui. Quia non est mendacium pernitiosum, sicut solummodo venialiter delinquit, qui larulis in Bacchanalibus secluso malo sine vitio. Azor. part. 3. lib. 13. cap. 4. q. 6. Syluest. verb. Fama, numero secundo. Tale. ibi. num. 4.

Haud rea est mendacii mulier, dum bonis mediis aliis licitis defectum virginitatis tegit. Quia cum non intentat alterum decipere, sed ius suum tueri, mentiri non dicitur: modo vir ob defectum non manifestatum graue dampnum patitur, (quod non facile video): aut si in contractu matrimonij, vel in sponsalibus expresserit, se contrahere cum ea nolle, nisi virgo sit. Quia tunc virum decipere dicitur, eique iniuriam irrogare. Sanch. de matrim. lib. 6. d. 27. num. 8. Nauar. cap. Inter verba, concl. 1. corol. 6. num. 60. Sotus in 4. dist. 29. q. 2. art. 3.

CAPVT III.

De Detractione.

DETRACTIO est aliena fama occulte & iniuste denigratio. Duo hinc ad detractionem requiruntur. Primum, ut aliquid dicatur, vel eo modo, ut alicuius fama